PYTHON DASTURLASH TILIDA SHART OPERATORIGA DOIR MASALALAR

Alimova Rayhon Abdugʻafforovna

Termiz davlat universiteti Axborot texnologiyalari fakulteti talabasi https://doi.org/10.5281/zenodo.6783714

Annotatsiya: Ushbu maqolada shart operatoriga oid bir nechta masalalarning pythonda dasturi tuzildi va natijasi olindi. Masalada keltirilgan har bir shart boʻyicha olingan natija koʻrsatildi.

Kalit so'zlar: if, butun son, haqiqiy son, elif, else, int, float, print.

1-misol. Butun son berilgan. Agar, berilgan son musbat boʻlsa, 1 ga oshirilsin, aks holda oʻzgartirilmasin. Hosil boʻlgan sonni ekranga chiqaruvchi programma tuzilsin.

```
Dasturi: a = int(input("Butun sonni kiriting = "))
if (a>0):
b = a+1
print(b)
else:
print(a)
```

```
Butun sonni kiriting = 15
16
Butun sonni kiriting = -4
-4
```

2-misol. Butun son berilgan. Agar, berilgan son musbat boʻlsa, 1 ga oshirilsin, manfiy boʻlsa, 2 ga kamaytiring, agar 0 ga teng boʻlsa, 10 ni oʻzlashtirsin. Hosil boʻlgan sonni ekranga chiqaruvchi programma tuzilsin.

```
Dasturi:
```

```
a = int(input("Butun sonni kiriting = "))
if (a>0):
b = a+1
print(b)
elif (a<0):
c = a-2
print(c)
elif (a==0):
```


Talqin va tadqiqotlar respublika ilmiy-uslubiy jurnali №6

```
print("a=10")

Butun sonni kiriting = 13

14

Butun sonni kiriting = 0

a=10

Butun sonni kiriting = -24

-26
```

3-misol. Uchta butun son berilgan. Shu sonlar orasidan nechta musbat son borligini aniqlovchi programma tuzilsin.

```
Dasturi:
```

```
a = int(input(" a butun sonni kiriting = "))
b = int(input(" b butun sonni kiriting = "))
c = int(input(" c butun sonni kiriting = "))
if ((a>0 and b<0 and c<0) or (b>0 and a<0 and c<0) or (c>0 and a<0 and
b<0)): print(" 1 ta musbat son bor")
elif ((a>0 and b>0 and c<0) or (a>0 and c>0 and b<0) or (b>0 and c>0 and
a<0)): print("2 ta musbat son bor")
elif (a>0 and b>0 and c>0):
print("3 ta musbat son bor")
else:
print("Musbat son yo'q")

a butun sonni kiriting = "
b butun sonni kiriting = "
c butun sonni kiriting = "
1 ta musbat son bor
```

```
1 ta musbat son bor

a butun sonni kiriting = 5
b butun sonni kiriting = 6
c butun sonni kiriting = -7
2 ta musbat son bor

a butun sonni kiriting = 9
b butun sonni kiriting = 51
c butun sonni kiriting = 74
3 ta musbat son bor

a butun sonni kiriting = -17
b butun sonni kiriting = -2
c butun sonni kiriting = -2
c butun sonni kiriting = -19
```

4-misol. Ikkita butun son berilgan. Shu sonlarning kattasini aniqlovchi dastur tuzilsin.

```
Dasturi:
```

```
a = int(input(" a butun sonni kiriting = "))
b = int(input(" b butun sonni kiriting = "))
if a>b:
print("(a>b), a = ", a)
elif b>a:
```


Talqin va tadqiqotlar respublika ilmiy-uslubiy jurnali №6

```
print("(b>a), b = ", b)
else:
print("Ular teng")
a butun sonni kiriting = 6
b butun sonni kiriting = 1
(a>b), a = 6
a butun sonni kiriting = 5
b butun sonni kiriting = 15
(b>a), b = 13
```

5-misol. a va b butun sonlari berilgan. Agar oʻzgaruvchilar oʻzaro teng boʻlmasa, a va b oʻzgaruvchilar 1 taga oshsin, agar teng boʻlsa, 0 ni oʻzlashtirsin. a va b ning qiymati ekranga chiqarilsin.

```
Dasturi:
```

```
a = int(input(" a butun sonni kiriting = "))
b = int(input(" b butun sonni kiriting = "))
if a!=b:
a = a+1
b = b+1
print(f" a = {a}, b = {b}")
elif a==b:
print(f" a = 0, b = 0")

a butun sonni kiriting = 5
b butun sonni kiriting = 12
a = 6, b = 13

a butun sonni kiriting = 21
b butun sonni kiriting = 21
a = 0, b = 0
```

6-misol. Uchta son berilgan. Shu sonlarni kichigini aniqlovchi programma tuzilsin.

Dasturi:

```
a = int(input(" a sonni kiriting = "))
b = int(input(" b sonni kiriting = "))
c = int(input(" c sonni kiriting = "))
if (a>b and b>c) or (b>a and a>c):
print("Eng kichik son = ",c)
elif (a>c and c>b) or (c>a and a>b):
print("Eng kichik son = ",b)
elif (b>c and c>a) or (c>b and b>a):
print("Eng kichik son = ", a)
```


Talqin va tadqiqotlar respublika ilmiy-uslubiy jurnali Nº6

```
a sonni kiriting = 5
b sonni kiriting = 7
c sonni kiriting = 1
Eng kichik son = 1
a sonni kiriting = 4
b sonni kiriting = 2
c sonni kiriting = 8
Eng kichik son = 2
a sonni kiriting = 5
b sonni kiriting = 8
c sonni kiriting = 8
c sonni kiriting = 8
```

7-misol. a, b, c haqiqiy sonlari berilgan. Agar berilgan sonlar oʻsish tartibida joylashgan boʻlsa, sonlarni ikkilantiring, aks holda sonlarning ishorasi almashtirilsin. a, b, c ning qiymati ekranga chiqarilsin.

Dasturi:

```
a = float(input(" a haqiqiy sonni kiriting = "))
b = float(input(" b haqiqiy sonni kiriting = "))
c = float(input(" c haqiqiy sonni kiriting = "))
if a < b and b < c:
print(f"a=\{2*a\}, b=\{2*b\}, c=\{2*c\}")
else:
print(f"a=\{-a\}, b=\{-b\}, c=\{-c\}")
```

```
a haqiqiy sonni kiriting = 0.2 a haqiqiy sonni kiriting = -2.01 b haqiqiy sonni kiriting = 2.14 c haqiqiy sonni kiriting = 5.16 c haqiqiy sonni kiriting = 0.458 a=0.4, b=4.28, c=10.32 a haqiqiy sonni kiriting = -2.01 b haqiqiy sonni kiriting = 0.458 a=2.01, b=-2.153, c=-0.458
```

8-misol. x haqiqiy soni berilgan. Quyidagi funksiya aniqlansin.

$$f(x) = \begin{cases} 2 \cdot x, agar \ x < -2 \ yoki \ x > 2; \\ -3 \cdot x \ aks \ holda; \end{cases}$$

Dasturi:

```
x = float(input(" x haqiqiy sonni kiriting = "))
if x<-2 or x>2:
print(2*x)
else:
print(-3*x)
```

```
x haqiqiy sonni kiriting = -4.15
-8.3
```



```
x haqiqiy sonni kiriting = 1.147
-3.441
```

```
9-misol. x haqiqiy soni berilgan. Quyidagi funksiya aniqlansin. f(x) = -x, agar \ x \le 0; x^2, agar \ 0 < x < 2; Dasturi: 4, agar \ x \ge 2; x = float(input(" x haqiqiy sonni kiriting = ")) if x <= 0: print(-x) elif x > 0 and x < 2: print(x > 0 and x < 2: print(x > 0 and x < 0: print(x > 0) elif x > 0.
```

```
x haqiqiy sonni kiriting = -0.54
0.54

x haqiqiy sonni kiriting = 1.2
1.44

x haqiqiy sonni kiriting = 4.28
4
```

Xulosa qiladigan boʻlsam, python dasturlash tilini oʻrganish oson va qulay. Shuning uchun pythonda shart operatoriga doir masalalarning tahlili ushbu maqolada keltirib oʻtildi. Bu esa mustaqil oʻrganuvchilar, talabalar uchun tushunarlidir. Maqolada keltirib oʻtilganlar barchamizning bilim — zakovatimizni oshirishga xizmat qiladi, deb ishonaman.

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1. Python asoslari. Abbosbek. Ibragimov qoʻllanma
- 2. http://dastur.uz
- 3. www.python.org
- 4. Sh. A. Mengliyev, O. A. Abdugʻaniev, S. Q. Shonazarov, D. Sh. Toʻrayev: Python dasturlash tili. Termiz-2021
 - 5. Anvar Narzullayev: "Python" da dasturlash asoslari

